

ZAKON O AGRARNIH SKUPNOSTIH (ZAgrS)
s komentarjem

© Uradni list Republike Slovenije, 2017. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Tako ravnanje je, razen v primerih iz 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

332.24.012.34(497.4)(094.5)

HAFNER, Andrej, 1985-

Zakon o agrarnih skupnostih (ZAgrS) : s komentarjem / [avtor komentarja] Andrej Hafner. - 1. natis. - Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, 2017

ISBN 978-961-204-609-5

1. Slovenija. Zakoni itd.: Zakon o agrarnih skupnostih
288442880

URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE

ZAKON O AGRARNIH
SKUPNOSTIH
(ZAgrS)

S KOMENTARJEM

Andrej Hafner

Ljubljana 2017

VSEBINA

Predgovor	9
Uvodna beseda avtorja	13
ZAKON O AGRARNIH SKUPNOSTIH (ZAgrS) (Uradni list RS, št. 74-2871/15)	15
I. SPLOŠNE DOLOČBE (1. do 4. člen)	17
Vsebina (1. člen)	17
Agrarna skupnost (2. člen)	24
Namen agrarne skupnosti (3. člen)	41
Domneva enakih deležev pri skupni lastnini (4. člen)	43
II. TEMELJNA NAČELA (5. do 7. člen)	49
Načelo avtonomnosti (5. člen)	49
Načelo ohranitve premoženja (6. člen)	50
Sposobnost biti stranka (7. člen)	52
III. ČLANSTVO, ZASTOPANJE IN ODGOVORNOST	
ZA OBVEZNOSTI AGRARNE SKUPNOSTI (8. do 11. člen) . . .	63
Splošno (8. člen)	63
Zastopanje agrarne skupnosti (9. člen)	64
Odgovornost za obveznosti (10. člen)	68
Pristopni član (11. člen)	71
IV. FINANČNO POSLOVANJE AGRARNE SKUPNOSTI (12. člen)	73
Prilivi in odlivi (12. člen)	73

V. TEMELJNI AKT IN IME AGRARNE SKUPNOSTI	
(13. in 14. člen)	76
Temeljni akt (13. člen)	76
Ime (14. člen)	81
VI. REGISTRACIJA AGRARNE SKUPNOSTI (15. do 18. člen)	85
Register agrarnih skupnosti (15. člen)	85
Postopek vpisa v register (16. člen)	89
Sprememba podatkov v registru (17. člen)	94
Izbris iz registra (18. člen)	95
VII. ORGANI AGRARNE SKUPNOSTI (19. do 36. člen)	96
Organi (19. člen)	96
1. Občni zbor (20. do 24. člen)	99
Pristojnosti (20. člen)	99
Odločanje (21. člen)	101
Sklic občnega zbora (22. člen)	109
Vabilo (23. člen)	110
Zapisnik (24. člen)	112
2. Predsednik in namestnik predsednika (25. do 30. člen)	114
Splošno (25. člen)	114
Namestnik predsednika (26. člen)	117
Naloge (27. člen)	119
Prenehanje funkcije (28. člen)	122
Odgovornost predsednika do članov (29. člen)	123
Skrbnost dobrega gospodarja (30. člen)	125
3. Upravni in nadzorni odbor (31. do 33. člen)	127
Upravni odbor (31. člen)	127
Nadzorni odbor (32. člen)	129
Odločanje upravnega in nadzornega odbora (33. člen)	131
4. Dokumentacija (34. in 35. člen)	132
Dostop do dokumentacije (34. člen)	132
Vrsta in vodenje dokumentacije (35. člen)	133

5. Pravica preglasovane manjšine (36. člen)	135
Razveljavitev sklepa (36. člen)	135
VIII. UPRAVLJANJE S PREMOŽENJEM (37. do 44. člen)	138
Splošno (37. člen)	138
Subsidiarna uporaba (38. člen)	147
Premično premoženje (39. člen)	149
Upravljanje z nepremičnim premoženjem (40. člen)	150
Odpлаčen prenos nepremičnine članov kot celote (41. člen)	154
Predkupna pravica pri prodaji solastniškega deleža (42. člen)	158
Omejitev pri sklepanju darilne pogodbe (43. člen)	165
Prenos pravnega nasledstva pri skupni lastnini (44. člen)	168
IX. PRIDOBIVANJE NEPREMIČNIN (45. člen)	170
Pridobivanje novih nepremičnin (45. člen)	170
X. DEJAVNOSTI AGRARNE SKUPNOSTI (46. in 47. člen)	171
Dejavnosti (46. člen)	171
Osebno dopolnilno delo (47. člen)	174
XI. DEDOVANJE (48. do 53. člen)	176
Splošno (48. člen)	176
Pravilo enega dediča (49. člen)	180
1. Dedovanje na podlagi zakona (50. do 52. člen)	182
Določitev dediča (50. člen)	182
Zapuščina brez dedičev (51. člen)	186
Izplačilo nujnega deleža (52. člen)	194
2. Dedovanje na podlagi oporoke (53. člen)	201
Določitev dediča in volilo (53. člen)	201
XII. PRENEHANJE AGRARNE SKUPNOSTI (54. in 55. člen)	204
Preoblikovanje agrarne skupnosti v pravno osebo (54. člen)	204
Pravica zahtevati delitev (55. člen)	206

XIII. NADZOR IN SANKCIJE (56. in 57. člen)	211
Nadzor (56. člen)	211
Prekrški (57. člen)	212
XIV. PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA (58. do 64. člen)	213
Postopki dedovanja (58. člen)	213
Vzpostavitev registra (59. člen)	219
Sklic prvega občnega zbora (60. člen)	220
Rok za izdajo podzakonskih predpisov (61. člen)	221
Postopki vračanja premoženja po ZPVAS (62. člen)	222
Prenehanje veljavnosti določbe ZPVAS (63. člen)	226
Uveljavitev zakona (64. člen)	228
PRILOGA:	
ZAKON O PONOVNI VZPOSTAVITVI AGRARNIH SKUPNOSTI TER VRNITVI NJIHOVEGA PREMOŽENJA IN PRAVIC (ZPVAS)	229
Literatura	239
Stvarno kazalo	243
Predstavitev avtorja	253

Predgovor

Za moderno pravno kulturo, kot se je utrdila s francosko revolucijo, sta značilna tog individualizem in usmerjenost v zasebno lastnino, saj ta predstavlja hrbtenico vseh njenih družbeno-pravnih razmerij. Na tak način se opredeljuje edini mogoč model organiziranosti odnosov med človekom in zemljo, vse, kar je zunaj tega modela, pa so potemtakem lahko le zmotne institucije, ki jih je treba ukiniti.

Iz te meščanske ideologije se je rodilo prepričanje, ki preganja vse tisto, kar sam s širokim pojmom poimenujem strukture kolektivnega premoženja, ki lahko obsegajo dejanske oblike kolektivne lastnine in s tovrstnim lastništvom povezane druge pravice (pašne pravice, setev, sekanje lesa, nabiranje zelišč in sadja).

Danes, v postmodernej dobi, ko smo, na srečo, ponovno odkrili vrednote kolektivnosti kot ključno artikulacijo civilne družbe in nujnost kolektivnega upravljanja s premoženjem (z lastnino), gledamo na te strukture brez vnaprejšnjega zavračanja in lahko kot nepristranski opazovalci v njih vidimo veliko pozitivnih lastnosti.

Nimamo opravka z nečim slabšim, temveč z »drugačnim načinom poseovanja« zemlje (*»un altro modo di possedere«*), ki izhaja iz daljne preteklosti in je ostal nedotaknjen skozi stoletja. V njem ne prepoznamo le edinega mogočega načina upravljanja gorskih območij, smotrnega gospodarjenja z gozdovi, vzpostavljanja popolne harmonije med načeli trga in solidarnostjo ali celo primerov funkcionalnih oblik neposredne demokracije, ampak lahko opazimo tudi veliko učinkovitost pri varovanju okolja (vrednota, ki jo poudarjajo vsi voditelja sveta), ki pride v ospredje pri tovrstnem načinu poseovanja stvari (zemlje).

V smislu tega novega odnosa je italijansko ustavno sodišče v luči zaščite oblik kolektivnega premoženja zavzelo držo, ki je že razvidna v aktih italijanske zakonodaje (začenši z Zakonom o kulturni dediščini in krajini, ki je začel veljati leta 2004).

Neprecenljiv primer novega razumevanja postmoderne pravne znanosti v Sloveniji je tudi pričujoče delo Andreja Hafnerja, prizadevnega raziskovalca,

ki je odlično osvojil pravno in zgodovinskopravno kulturo, zelo dobro razumel vlogo struktur kolektivnega premoženja, tako pri strukturiranju civilne družbe kot pri obogatitvi njene ekonomske osnove. Upoštevajoč izvirne glasove lokalnega prebivalstva in posebnosti njihove zgodovine lahko uveljavljanje teh struktur namreč bistveno pripomore h krepitvi nacionalne skupnosti (kot je slovenska) v njenih pristnih zgodovinskih izrazih.

Iskreno čestitam avtorju za delo, ki je v tem času nadvse aktualno, in pri srčno upam, da bo pričujoča knjiga doživela uspeh, ki si ga zasluži.

Rim, november 2016

Paolo Grossi

Paolo Grossi je ugleden italijanski profesor prava in od 24. februarja 2016 tudi predsednik italijanskega ustavnega sodišča v Rimu (Corte costituzionale della Repubblica Italiana). Študiral je v Firencah in nato s poučevanjem oblikoval več generacij pravnih zgodovinarjev na več fakultetah, kjer je bil določena obdobja tudi dekan (npr. pravnih fakultetah Univerze v Firencah, Univerze v Macerati, Univerze v Sieni) Med letoma 1966 in 1983 je bil generalni sekretar Inštituta za mednarodno primerjalno kmetijsko pravo, med letoma 1989 in 1998 član Inštituta Max Planck, do leta 2002 je vodil Študijski center moderne zgodovine pravne misli. Je avtor obsežnega opusa knjig in prejemnik najprestižnejših nagrad v Italiji in v evropskem prostoru.

Prefazione

La civiltà giuridica moderna, così come si consolida con la rivoluzione francese, è rigidamente individualistica e proprietaria e trova, pertanto, nella proprietà privata individuale la colonna portante di tutto l'edificio socio-giuridico; in essa si identifica l'unico modello di organizzazione del rapporto uomo/terra; al di fuori di essa non possono esserci che istituzioni aberranti degne soltanto di essere cancellate.

Nasce da questa convinta ideologia borghese la persecuzione verso quelli che io chiamo assetti fondiarii collettivi, denominazione vasta capace di ricomprendere forme di vera proprietà collettiva e diritti di uso a contenuto spesso assai differente (diritti di pascolo, di semina, di fare legna, di raccogliere erbe e frutti).

Oggi, fortunatamente, in un'epoca post-moderna in cui abbiamo riscoperto il valore delle collettività come articolazione imprescindibile della società civile, e degli impegni collettivi nella gestione dei beni, guardiamo queste strutture senza prevenzione e, da osservatori imparziali, ne vediamo i molti aspetti positivi.

Non siamo di fronte a qualcosa di deteriore ma ad "un altro modo di possedere", che risale ad epoche lontane e che le popolazioni hanno mantenuto intatto nel corso dei secoli. Vediamo in esso non solo l'unica possibilità di gestire in modo valido zone di montagna o in genere, a economia silvo-pastorale, o esempi di perfetta armonia tra dimensione puramente economica (mercato) e vincoli di solidarietà, o, addirittura, esempi funzionanti di forme di democrazia diretta, ma soprattutto ne constatiamo oggi la enorme efficacia per la tutela dell'ambiente (valore che è all'attenzione dei governanti di tutto il mondo).

In questo nuovo atteggiamento la Corte costituzionale italiana si è posta all'avanguardia tutelando gli assetti fondiarii collettivi, atteggiamento che è riscontrabile anche in atti dello stesso legislatore italiano (a cominciare dal 'Codice dei beni culturali e del paesaggio' varato nel 2004).

Campione validissimo del nuovo atteggiamento della scienza giuridica post-moderna è, in Slovenia, questo volume di Andrej Hafner, uno studioso benemerito che, dotato di una eccellente cultura giuridica e storico-giuridica, ha compreso assai bene la funzione degli assetti fondiarii collettivi, sia nella strutturazione

della società civile, sia nell'arricchimento di una complessa piattaforma economica. Infatti, voci spontanee delle popolazioni locali nella loro storia particolare, questi assetti non possono che essere un irrobustimento di una grande comunità nazionale (per esempio, la Slovenia) nelle sue diverse genuine espressioni storiche.

Mi felicito vivamente con l'Autore per un'opera straordinariamente attuale e auguro, di tutto cuore, a questo libro il successo che merita.

Roma, novembre 2016

Paolo Grossi

Uvodna beseda avtorja

Spoštovani,

pred vami je Zakon o agrarnih skupnostih s komentarjem, ki vsebuje pojasnila k posameznim členom, sodno prakso in primere, vse z namenom, da naslovniku podrobno približa področje agrarnih skupnosti v Sloveniji in predstavi ne dolgo nazaj sprejeti sistemski Zakon o agrarnih skupnostih (2015), ki po dvajsetih letih vzpostavlja poseben režim upravljanja z lastnino (članov) agrarnih skupnosti. Do sprejema tega zakona so morale agrarne skupnosti živeti z »izvirnim grehom«, to preprosto pomeni, da je bila njihova lastnina dostikrat »mrtva«, saj člani niso mogli primerno upravljati in razpolagati z njo.

Zakon o agrarnih skupnostih je kratek zakon, a kljub temu nič manj pomemben ali pravno manj zavezujoč. Osebnost sem zagovornik kratkih, jasnih pravnih norm (zakonov) (*leges breves esse oportet, quo facilius teneantur*; zakoni morajo biti kratki, da bi jih lažje upoštevali) in ne obsežnih in zapletenih pravnih »stvaritev«. Agrarne skupnosti in njihova lastnina so še vedno pogosto prezirane, bodisi namenoma ali zaradi njih nepoznavanja, kljub temu pa niso zgolj pretekla zgodovinska tvorba. So še kako žive organizacije, katerih zemljišča predstavljajo skoraj štiri odstotke celotne površine Slovenije, znotraj namenske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč pa še bistveno višji odstotek. Zato so agrarne skupnosti pomembne tudi z vidika slovenskega kmetijstva in gozdarstva, včasih so bile nosilke pašništva na Slovenskem.

Področje agrarnih skupnosti in z njim tesno povezana vprašanja o lastninski pravici (članov) agrarne skupnosti se dotikajo temeljnih vprašanj ustavnega varstva lastninske pravice in ureditve *de lege lata* stvarnega prava pri nas (pravica več oseb na isti stvari). Lastninska pravica agrarnih skupnosti je po svoji pravni naravi drugačna od rimskopravne lastnine, pri tovrstni lastnini ni tako poudarjena absolutna oblast človeka nad stvarjo (individualistični duh), ampak sta v ospredju zemlja (obdelana zemlja) in nujnost ohranitve zemlje za prihodnje rodove (kolektivistični duh). Izvrševanje pravice do posesti (*ius possidendi*) ni klasično (vsem poznano) oblastno izvrševanje te pravice, ampak govorimo o načinu posedovanja, ki je drugačen (označujemo ga tudi kot *un al-*

tro modo di possedere, kar v prevodu pomeni »drugačen način posedovanja«). Skupnost izvaja posest tako, da do zemlje goji spoštovanje (jo obdeluje in jo ohranja za potomce). Skratka, agrarne skupnosti so zadnji ostanek nekdanjega skupnega premoženja (kolektivne lastnine), ki je preživel vse do današnjih dni.

V komentarju so pojasnjena tudi vprašanja statusne organiziranosti agrarne skupnosti kot posebne vrste družbe civilnega prava, ki ni samo premoženska (lastniška) skupnost, ampak bistveno več, in ureditev posebnega postopka za dedovanje dela zapuščine člana na skupnem premoženju članov po načelu »enega dediča«. Ker je zakon nov, je sodna praksa dodana le pri členih, kjer že obstaja, ponekod pa je dodana primerljiva sodna praksa na podlagi drugih zakonov, ki pa je zelo uporabna za boljše razumevanje posameznih institutov.

V Sloveniji kmetijsko pravo in njegove posebnosti niso del učnega programa pravnih fakultet (oziroma so to zelo omejeno), v tujini pa so za to vejo prava organizirane posebne katedre, inštituti, centri. Kmetijsko pravo ima veliko posebnosti, ki se nanašajo na zemljo, gozd (naravne vire), posebne oblike povezovanja oseb, skupno kmetijsko politiko na ravni Evropske unije itd., ter je obsežno normativno obravnavano, tako v predpisih Evropske unije kot v nacionalnih predpisih, zato si tudi na strokovni, znanstveni ravni zasluži večjo pozornost. Ta knjiga naj bo majhen prispevek k razvoju kmetijskega prava v Sloveniji.

Komentar je namenjen bralcem, ki se pri svojem delu srečujejo z agrarnimi skupnostmi, še zlasti sodnikom, notarjem, odvetnikom, delavcem na upravnih enotah in občinah, prav tako pa agrarnim skupnostim samim za lažje delovanje. Poglavlja, ki govorijo o posebnostih lastninske pravice agrarnih skupnosti, pa so namenjena tudi pravni stroki in študentom prava kot prispevek k razumevanju, da poleg rimske lastnine obstaja tudi drugačna lastnina, ki je sicer bolj skrita očem, ampak se je kljub temu ohranila do današnjih dni.

Na tem mestu se želim posebej zahvaliti prof. Paolu Grossiju, uglednemu profesorju prava, trenutno tudi predsedniku Ustavnega sodišča Italijanske republike, za vso spodbudo, pomoč in odlične razprave o drugačni lastnini, prav tako pa tudi založbi Uradni list Republike Slovenije za vso skrb in prostor, ki ga namenja razvoju kmetijskega prava v Sloveniji.

Ljubljana, december 2016

Andrej Hafner